

מסורת הש"ס

רשעים דור המבול. דכתיב (בהן) כי רעה רעת האדם (בגלגלית ו):
תפלים אנשי סדום. דכתיב זהו רעים ותפלים (שם יא): **אכל עומדים הם לו.** שחין ונדונים: **גמ' נשמחן קשה להם בניהם.** נשמת עמנו שרפתן דכתיב רוחכם אש תחלכלם (ישעיה ג): **כשביל גלגל השני.** שרופין טובתן שלימה והיו גזיזין עיניהם ומנאפין אחר עיניהם: **במים שדומה לגלגל השני.** מעינות שנובעין ממקום קטן כמו עין: **ששפה נשפירו.** מלותן מעינות של דור המבול שהיו חמין כדאמר לקמן (ע"ג) כדומחין קלקלו כדומחין נדוני: **וכולן חורו.** להזנוג עם מיניהם: **עון מפושלמי.** עוף הוא שאחוז עדיין מרבות רעה שמוזוג עם הכלל תושלמי עוף אחד ובמסקת חולין (דף סב): **גבי שמונה ספיקות איתא והרנוגא תושלמי ומנדל ודרכי של אמת**

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

קת.

תורה אור

עוף להרביע כל הנריות: **שוקף.** החמם עמנו כמקל וחינו החמם קם למטה רשע: **לא מסס.** אין מועלת לא בהם ולא בהמונם ולא במשפחם: **ממסס.** משפחתו בלע"ז: **כי נחמתי כי עשיתי ונח.** מוכין דרש: **יפה עשיתי וכו'.** שאיכתי דרך רשעים כזה: **לא יפה עשיתי.** דלפסך היו מחזיקין: **כל ספן.** אילו היה נדונות אחרים היה לדיק יומר: **פליטון.** נושם שרימו נודף ואינו אפרסמון: **מקיפס.** מליץ כמו וילץ הכחול דמתרגמין וקפס (מלכים ב ו): **כויקין.** נדויות: **לא יפנס דרך כרמים אמרו לו ומי מעכב.** [מידן] שאינו עושה אס יש כידו כח לעשות קך: **[פרישה] אסם יש לי לטוילא מסס.** ממשלח הנדיק ימות קודם ולא יהיה נדון מעכס: א"כ

רשעים כמשפט והטאים בעדת צדיקים על כן לא יקומו רשעים כמשפט זה דור המבול והטאים בעדת צדיקים אלו אנשי סדום אמרו לו אינם עומדין בעדת צדיקים אבל עומדין בעדת רשעים (במרגלים אין להם חלק לעולם הבא שנאמר וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' וימותו בעולם הזה כמגפה לעולם הבא) ואין דור המבול אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר כמדבר הזה יחמו ושם ימותו דברי רבי עקיבא ר' אליעזר אומר עליהם הוא אומר ר' אספו לי חסדי בורתי בריתי עלי זבח (א) ערת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר יתכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי יתכס עליהם ומחיה מוריד שאול ועל: **גמ' (ט"ר)** דור המבול אין להם חלק לעולם הבא דברי ר"ע ר"י בן בתיא אומר לא חזין ולא נדונין שנאמר ר"י דיון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח אחר לא דיון רוחי שלא תהא נשמתן חוזרת לנדנה ר' מנחם (ב) בר יוסף אומר אפילו בשעה שהקב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתן קשה להם בניהם שנאמר תהרו (ג) חשש תלדו קש רוחכם אש תחלכלם ת"ר (ד) דור המבול לא נתגאו אלא כשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם יתיהם שלום מפחד ולא שכט אלוה עליהם וכתוב י"ו שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא תשכל וכתוב י"ג ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון וכתוב י"ג ישאו בתוף וכבוד וישמחו לקול עוגת וכתוב י"ג יכלו (א) ימיהם בטוב (ב) ושנותם בניעמים וכתוב וברגע שאול יחתו והיא גרמה שאמרו לאל (א) סור ממנו ודעת דרכך לא חפצנו מה שדי כי נעברנו ומה נועיל כי נפגע בו אמרו כלום צדיקין אנו לו אלא לטיפה של גשמים יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב"ה כמזכה שהשפעתו להן בה מכעיסין אותי ובה אני דן אותם שנאמר (א) ואני הנני מביא את המבול מים ר' יוסי אמר דור המבול לא נתגאו אלא כשביל לגלגל העין שדומה למים (א) ויקחו להם נשים מכל אשר בחרון לפיכך דן אותן במים שדומה לגלגל העין שנאמר (א) נבקעו כל מעינות תהום רבה (א) וארבות השמים נפתחו א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה גידונו ברבה קלקלו שנאמר (א) וירא ה' כי רבה רעת האדם וברבה גידונו שנאמר כל מעינות תהום רבה א"ר יוחנן שלשה נשתירו מהם בלועה גדר וחמי טבריא ועיניא רבתי דברים (א) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ א"ר יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל א"ר אבא בר כהנא וכולם חזרו חוץ מתישומי (א) ויאמר (א) ה' לנח קץ כל בשר בא לפני א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגול שנאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ וכתוב (א) החמם קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מההמם ולא א"ר אלעזר מלמד שזוקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע לא מהם ולא מהמונם ולא מההמם ולא נה בהם (א) (ואף על נה נחתם גזר דין שנא' ולא נה בהם) תנא דבי ר' ישמעאל אף על נה נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר (א) נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתוב התם וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם אותם וכתוב התם וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו (א) אלה תולדות נח (נח איש צדיק תמים היה בדורותיו) א"ר יוחנן בדורותיו ולא כדורות אחרים וירש לקיש אמר ברותיו של חומץ במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף א"ר אושעיא משל דרש לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פליטון שהיתה מונחת במקום המנופת במקומה ריחה נודף וכו' במקום הבוסם וימח את כל היקום אשר על פני הארמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה תנא משום רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והחזקין מכל מיני סעודה לימים מה בנו עמד (ובלבל) [ופור] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא כשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא כשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי (א) כמכל אשר בהרבה מתו (א) ולא דינם שבים דרש ר' יוסי דמן קסרי מאי דכתיב (א) קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כויקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים (א) אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם א"כ

1. וימחו האנשים מוצאי דבת הארץ (ראה במגפה לפני ה')
2. אני יי' וברתי אם לא ואת אעשה לך העדה ה' רעה האת הדגיונים עלי במדברי הזה ימחו ושם ימותו
3. אספו לי חסדי כרתי בריתי עלי זכות
4. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה וחסס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל
5. ה' נמית ופסחה מוריד שאול ועל
6. ויקח את כל היקום אשר על פני הארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויקחו מן הארץ ישרא אר נח ואשר אתו בהמה כראשית א כג
7. ויאמר יי' לא דוד רוחי באדם לעולם בשום הוא כשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה
8. תהרו חשש תלדו קש ורוחכם אש תחלכלם
9. בתקיעת שלום מספד ולא שכט אלוה עליהם
10. שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא יגעיל איוב כא י
11. ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון
12. ישאו בתף וכבוד וישמחו לקול עוגת
13. אם תשמעו ויעברו יכלו ימיהם בטוב ושנותם בניעמים
14. ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכך לא חפצנו
15. ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לישחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגזר
16. וירא בני האלהים את גנות האדם כי טבת וגו' ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו
17. בשנת שש מאות ענה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש ביום הזה נבקעו כל מעינת תהום רבה וארבת השמים נפתחו
18. וירא יי' כי רעה רעת הארץ ויאמר אלוהים את הארץ וגו' נשחית כי הארץ חטאת כל בשר את דרכו על הארץ
19. ויאמר אלוהים את הארץ וגו' נשחית כי הארץ חטאת כל בשר את דרכו על הארץ
20. ויאמר אלוהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ תמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ
21. והחמם קם למטה רשע קם למטה רשע: כי עשיתי ונח מצא חן בעיני
22. ויאמר יי' אמתה אל האדם אשר בראתי מלך את הארץ ונחמתי כי עשיתי ונח מצא חן בעיני ה'
23. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
24. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
25. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
26. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
27. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
28. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'

1. וימחו האנשים מוצאי דבת הארץ (ראה במגפה לפני ה')
2. אני יי' וברתי אם לא ואת אעשה לך העדה ה' רעה האת הדגיונים עלי במדברי הזה ימחו ושם ימותו
3. אספו לי חסדי כרתי בריתי עלי זכות
4. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה וחסס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל
5. ה' נמית ופסחה מוריד שאול ועל
6. ויקח את כל היקום אשר על פני הארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויקחו מן הארץ ישרא אר נח ואשר אתו בהמה כראשית א כג
7. ויאמר יי' לא דוד רוחי באדם לעולם בשום הוא כשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה
8. תהרו חשש תלדו קש ורוחכם אש תחלכלם
9. בתקיעת שלום מספד ולא שכט אלוה עליהם
10. שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא יגעיל איוב כא י
11. ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון
12. ישאו בתף וכבוד וישמחו לקול עוגת
13. אם תשמעו ויעברו יכלו ימיהם בטוב ושנותם בניעמים
14. ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכך לא חפצנו
15. ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לישחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגזר
16. וירא בני האלהים את גנות האדם כי טבת וגו' ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו
17. בשנת שש מאות ענה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש ביום הזה נבקעו כל מעינת תהום רבה וארבת השמים נפתחו
18. וירא יי' כי רעה רעת הארץ ויאמר אלוהים את הארץ וגו' נשחית כי הארץ חטאת כל בשר את דרכו על הארץ
19. ויאמר אלוהים את הארץ וגו' נשחית כי הארץ חטאת כל בשר את דרכו על הארץ
20. ויאמר אלוהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ תמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ
21. והחמם קם למטה רשע קם למטה רשע: כי עשיתי ונח מצא חן בעיני
22. ויאמר יי' אמתה אל האדם אשר בראתי מלך את הארץ ונחמתי כי עשיתי ונח מצא חן בעיני ה'
23. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
24. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
25. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
26. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
27. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
28. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'

1. וימחו האנשים מוצאי דבת הארץ (ראה במגפה לפני ה')
2. אני יי' וברתי אם לא ואת אעשה לך העדה ה' רעה האת הדגיונים עלי במדברי הזה ימחו ושם ימותו
3. אספו לי חסדי כרתי בריתי עלי זכות
4. וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה וחסס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל
5. ה' נמית ופסחה מוריד שאול ועל
6. ויקח את כל היקום אשר על פני הארמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים ויקחו מן הארץ ישרא אר נח ואשר אתו בהמה כראשית א כג
7. ויאמר יי' לא דוד רוחי באדם לעולם בשום הוא כשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה
8. תהרו חשש תלדו קש ורוחכם אש תחלכלם
9. בתקיעת שלום מספד ולא שכט אלוה עליהם
10. שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא יגעיל איוב כא י
11. ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון
12. ישאו בתף וכבוד וישמחו לקול עוגת
13. אם תשמעו ויעברו יכלו ימיהם בטוב ושנותם בניעמים
14. ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכך לא חפצנו
15. ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לישחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגזר
16. וירא בני האלהים את גנות האדם כי טבת וגו' ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו
17. בשנת שש מאות ענה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחודש ביום הזה נבקעו כל מעינת תהום רבה וארבת השמים נפתחו
18. וירא יי' כי רעה רעת הארץ ויאמר אלוהים את הארץ וגו' נשחית כי הארץ חטאת כל בשר את דרכו על הארץ
19. ויאמר אלוהים את הארץ וגו' נשחית כי הארץ חטאת כל בשר את דרכו על הארץ
20. ויאמר אלוהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ תמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ
21. והחמם קם למטה רשע קם למטה רשע: כי עשיתי ונח מצא חן בעיני
22. ויאמר יי' אמתה אל האדם אשר בראתי מלך את הארץ ונחמתי כי עשיתי ונח מצא חן בעיני ה'
23. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
24. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
25. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
26. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
27. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'
28. וינחם ה' כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה'

הגהות הגר"א

- [א] נח דור המבול נרשע עליו לוח כ: [ב] שם ערת קת. רשע עליו לוח א:
- [ג] שם מיהם בטוב. ג"ל
- [ד] שם מיהם וימחי נחמתי:
- [ה] שם ופסחה חמסם נפתחו. נחמתי וי"ב ויכדו מעינות תהום: [ו] שם מלמד שחי מפנים דרך כרמים. נחמתי:

לעו רש"י

אשרי"א [אשרי"א]. היותו מהוה ימות.